

6. Center for ecological solutions. "Cradle to cradle concept", ecoidea.by/ru/article/1166. Accessed 17.03.2023.
7. "Circular economy. Organizational and legal aspects", www.businesslaw.org.ua/circle-economic-t/. Accessed 15 March 2023.
8. "Circular economy update. Overview of circular economy in Europe". Final report. Ecopreneur.eu, circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/ecopreneur-circulareconomy-update-report-2019.pdf. Accessed 14 March 2023.
9. European Commission. "Circular economy", ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/circular-economy_en. Accessed 16 March 2023.
10. European Commission. Eurostat. "Circular Economy", ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/main-tables. Accessed 14 March 2023.
11. Fletcher, K. Sustainable fashion and textiles: design journeys, Second; 2; edn, Earthscan from Routledge/Taylor & Francis Group, London. URL: _Sustainable_fashion_and_textiles_Design_journeys. Accessed 11 March 2023.
12. Ghisellini, P., Cialani, C., Ulgiati, S. A review on circular economy: the expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. Elsevier Ltd. Journal of Cleaner Production S, www.academia.edu/20541707. Accessed 19 March 2023.
13. Khomenko, O.V. Circular economy is the basis of sustainable development of the People's Republic of China, sinologist.com.ua/homenko-o-v-tsyrykulyarna-ekonomika-osnova-stalogo-rozvytku-knr/. Accessed 15 March 2023.
14. MacArthur Foundation: "Towards a Circular Economy: Business Rationale For An Accelerated Transition", www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/TCE_EllenMacArthur-Foundation-9-Dec-2015.pdf. Accessed 23 March 2023.
15. "On approval of the National Waste Management Plan until 2030", zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2019-p. Accessed 23 March 2023.
16. Roleders, V.V. "Evolution of the concept of circular economy and its essential characteristics." *Materials of the III International Forum of Scientists and Researchers "Science and Study 2021", October 1, Association for the Promotion of Globalization of Education and Science "SPACETIME"*, Kyiv, Ukraine, pp. 269–272.
17. Romanova, K., Tsybka, M. "Towards a closed cycle economy. Economy and Ecology". [Environment, recpc.kpi.ua/images/eap_green/printed_materials/Circular_EconomyEcolog_y_of_enterprise.pdf](http://Environment.recpc.kpi.ua/images/eap_green/printed_materials/Circular_EconomyEcolog_y_of_enterprise.pdf). Accessed 11 March 2023.
18. "The Biosphere Rules", en.m.wikipedia.org/wiki/The_Biosphere_Rules. Accessed 11 March 2023.
19. Tutov, S. What is a closed cycle economy and why is it the future, ua.112.ua/statji/shcho-take-ekonomika-zamknutoho-tsiklu-i-chomu-za-neiu-maibutnie-362569.html. Accessed 19.03.2023.
20. Vergunova, N.S. "Theoretical explanations of biomimetics on the example of architectural objects", vestnik_construction.com.ua/images/pdf/4_90_2017/4.pdf. Accessed 11 March 2023.
21. Roleders, V., Oriekhova, T., & I.Sysoieva. "Trends in a Global Circular Economy". *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, no.44(2), 2022, pp.176-184. doi.org/10.15544/mts.2022.18

УДК 338.28

doi: 10.15330/apred.1.19.254-263

Кропельницька С.О.¹, Криховецька З.М.², Мацьків В.В.³, Плєць І.І.⁴

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Прикарпатського національного університету імені
Василя Стефаника
Кафедра фінансів
вул.Шевченка, 57, м.Івано-Франківськ,
76018, Україна,

¹тел: +380982835169

e-mail: svitlana.kropelnytska@pnu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-4992-9550

²тел: +380664717708
e-mail: zoriana.krykhovetska@pnu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-0028-1960

³тел: +380968888835
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua
ORCID: 0000-0003-3031-7060

⁴тел: +380962131900
e-mail: ivan.plets@pnu.edu.ua
ORCID : 0000-0002-9649-6770

Анотація. Наукове дослідження, що відображено у статті, зосереджене на розгляді та обґрунтуванні основних і актуальних проблемних аспектів застосування інструментів управління ризиками та рекомендаціях щодо їх оптимального поєднання задля забезпечення максимальної ефективності управління ризиками при реалізації інвестиційних та інфраструктурних проектів відновлення України.

У статті використані методи теоретичного аналізу наукової літератури, статистичного аналізу для дослідження та систематизації даних про обсяги економічних збитків за час повномасштабної війни в Україні та оцінки потреб в інвестиціях відновлення за секторами економіки та порівняльного аналізу страхових і гарантійних інструментів управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проектів з врахуванням воєнно-політичних умов їх реалізації тощо.

Результати дослідження показали, що інвестиційні та інфраструктурні проекти відновлення України супроводжуються значними ризиками, які пов'язані з невизначеністю економічних та політичних умов під час війни росії проти України, фінансовими та технічними процедурними проблемами, змінами в законодавстві, зокрема щодо інструментів стимулювання інвестицій тощо. Для ефективного управління цими ризиками необхідно використовувати комплексний підхід, що включає в себе розробку стратегії управління ризиками, визначення процедур контролю та моніторингу ризиків, використання фінансових, гарантійних, страхових та діджитал інструментів тощо.

Наукова новина дослідження полягає у постановці питання необхідності розробки оптимального поєднання інструментів управління ризиками для інвестиційних та інфраструктурних проектів відновлення України в умовах невизначеності, пов'язаного з воєнним та післявоєнним періодом і його умовами.

Практична значущість полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані управлінцями, інвесторами та розробниками проектів відновлення економіки України як в умовах існуючого військового стану, так і після його завершення.

Ключові слова: ризики, інвестиційні проекти, інфраструктурні проекти, управління ризиками, відновлення, фінансування.

Kropelnytska S.O.¹, Kryhovetska Z.M.², Matskiv V.V.³, Plets I.I.⁴

PROBLEMATIC ASPECTS OF RISK MANAGEMENT OF INVESTMENT AND INFRASTRUCTURE PROJECTS FOR THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Department of Finance
Shevchenko str.57,Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,

¹tel: +380982835169
e-mail: svitlana.kropelnytska@pnu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-4992-9550

²tel: +380664717708

e-mail: zoriana.krykhovetska@pnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-0028-1960

³tel: +380968888835

e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-3031-7060

⁴tel: +380962131900

e-mail: ivan.plets@pnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-9649-6770

Abstract. The scientific research presented in the article is focused on the consideration and substantiation of the main and current problematic aspects of the use of risk management tools and recommendations for their optimal combination to ensure the maximum risk management efficiency in the implementation of investment and infrastructure projects for the reconstruction of Ukraine.

The article uses the methods of theoretical analysis of scientific literature, statistical analysis to study and systematize data on the volume of economic losses during the full-scale war in Ukraine and to assess the needs for recovery investments by economic sectors, and to make a comparative analysis of insurance and guarantee instruments for risk management of investment and infrastructure projects, taking into account the military and political conditions of their implementation, etc. The results of the study show that investment and infrastructure projects can be managed with the use of insurance and guarantee instruments in a way that is more effective than other methods of risk management.

The results of the study showed that investment and infrastructure projects for the reconstruction of Ukraine are accompanied by significant risks related to the uncertainty of economic and political conditions during Russia's war against Ukraine, financial and technical procedural problems, changes in legislation, in particular regarding investment incentives, etc. In order to effectively manage these risks, it is necessary to use a comprehensive approach, including the development of a risk management strategy, the definition of risk control and monitoring procedures, the use of financial, guarantee, insurance and digital tools, etc.

The scientific novelty of the study is to raise the issue of the need to develop an optimal combination of risk management tools for investment and infrastructure projects for the reconstruction of Ukraine in the face of the uncertainties associated with the war and post-war period and its conditions.

The practical significance of the study is that the results of the study can be used by managers, investors and developers of projects for the reconstruction of the Ukrainian economy both in the current state of martial law and after its termination.

Keywords: risks, investment projects, infrastructure projects, risk management, reconstruction, financing.

Вступ. Україна з часу Революції Гідності у 2014 році та після повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року переживає важкий економічний період, у той час як потреби у відновленні інфраструктури та економічного розвитку є дуже великими, що передбачає гостру необхідність у значних за обсягом інвестиційних вкладеннях. Іноземні та українські інвестори навіть у період війни демонструють значний інтерес до вкладення коштів в різні галузі економіки України, зокрема в інфраструктурні та інвестиційні проекти. Однак процес реалізації таких проектів пов'язаний з великими ризиками, які можуть призвести до значних втрат і негативних наслідків для всіх сторін, зважаючи на невизначеність ситуації, оскільки війна в Україні триває.

Аналіз літературних джерел іноземних та українських авторів дозволяє вирішити ключові тенденції та підходи в галузі управління ризиками в інвестиційних та інфраструктурних проектах відновлення України.

У літературі акцентується увага на важливості ефективного управління ризиками в інвестиційних та інфраструктурних проектах для забезпечення сталого економічного розвитку країни після закінчення війни. Також у літературі висвітлюється необхідність розробки та впровадження стратегій управління ризиками в інвестиційних та інфраструктурних проектах, які враховували особливості української економіки та правового середовища.

Дослідження українських авторів, зокрема, вважають, що питання управління ризиками є актуальними для України, особливо в контексті реалізації інвестиційних та інфраструктурних проектів відновлення країни. Відзначається, що національна економіка потребує ефективних механізмів управління ризиками для досягнення сталого розвитку.

Так, іноземні автори також звертають увагу на проблеми управління ризиками в інвестиційних та інфраструктурних проектах. Відмінність полягає в тому, що вони розглядають ці проблеми в контексті своїх країн. Наприклад, Д. Джонсон та Л. Шнайдер [1] аналізують ризики при інвестуванні в Центральну та Східну Європу, а Н. Басок [2] розглядає вплив політичного ризику на інвестиції в розвиваючих країнах. Серед іноземних джерел автори також звернули увагу на праці таких науковців, як К.Олександр, Дж. М. Бубакер, М. Ф. де Кастро, Дж. Л. Данн, Ф. Гіффорд та інші [3-7]. Вони досліджували питання управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проектів з різних точок зору, зокрема, розглядали проблеми ризик-менеджменту, визначення ризиків, методи їх оцінки та зменшення. Аналіз ризиків при проведенні інвестиційних проектів представлено і в роботах К. Маршалла та Д. Дженнінгса [8].

У свою чергу, українські дослідники (О. М. Бройченко, І. Г. Гейдер, Л. О. Іванова, М. В. Красниченко та ін. [9-12]) акцентували увагу на специфіці управління ризиками в умовах відновлення економіки України, на проблемах формування та реалізації інвестиційних та інфраструктурних проектів, на аналіз існуючих проблем та можливостей для їх подолання. Українські автори, зокрема І. Григоренко, В. Деріга та В. Чорна [13-15], звернули увагу на проблеми управління ризиками в інфраструктурних проектах в Україні, зокрема на рівень фінансування та залучення інвестицій від іноземних партнерів.

Водночас, ще багато питань з управління ризиками таких проектів залишається невирішеною, оскільки не достатньо досліджено це питання саме з точки зору управління в умовах воєнного та післявоєнного періодів.

Постановка проблеми. Проблема управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проектів відновлення України є важливою та актуальною. Незважаючи на значний інтерес інвесторів до України, багато проектів залишаються поки нереалізованими або не досягають запланованих результатів через недостатній рівень управління ризиками. Недостатня увага до таких ризиків в умовах війни в Україні, відсутність адекватної стратегії їх управління, неправильне визначення пріоритетів – все це може призвести до значних втрат для інвесторів, держави та населення. Окрім впливу військового стану, ситуація ускладнюється іншими численними факторами, включаючи політичну нестабільність, економічну кризу, корупцію та недостатність фінансових ресурсів. Метою дослідження є розгляд та обґрунтування основних і актуальних на даний час проблемних аспектів використання інструментів управління ризиками та рекомендації щодо їх оптимального поєднання задля забезпечення максимальної ефективності управління ризиками при реалізації інвестиційних та інфраструктурних проектів відновлення України.

Результати. За результатами фахової експертної оцінки Україна визнана країною, що зазнала найбільших руйнувань з часів Другої світової війни. Загалом економічні збитки оцінюються Світовим банком у 411 млрд. дол. США [16], що в 2,6 разів більше прогнозованого ВВП України в 2022 році. Це зумовлює необхідність реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів, спрямованих на забезпечення реконструкції інфраструктури житлових та комерційних об'єктів, відновленні економіки України [17].

За повний рік війни, станом на 24 лютого 2023 року прямі збитки за всіма секторами економіки в Україні сягнули понад 135 мільярдів доларів США, причому найбільше постраждали сектори житлового будівництва, транспорту, енергетики та торгівлі та промисловості. Оцінка найбільших потреб в інвестиціях відновлення за секторами економіки відображена на рис. 1 [18].

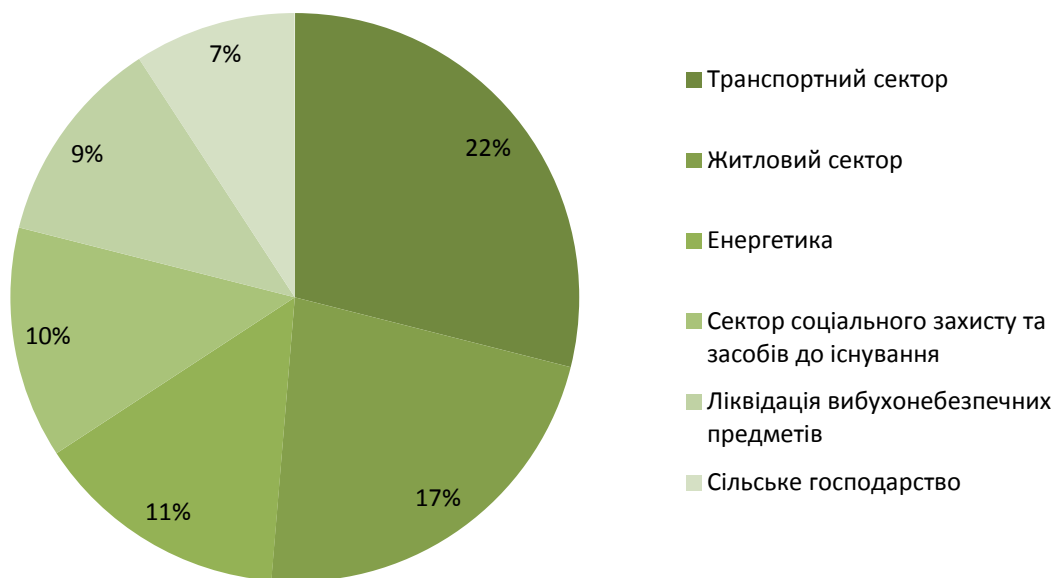

Рис.1. Ключові потреби в інвестиціях на відновлення за секторами економіки

Fig.1. Key recovery investment needs by economic sector

*Систематизовано і створено авторами на базі даних [18]

Для забезпечення необхідних обсягів коштів інвесторам, насамперед, потрібні реальні та діючі в умовах війни інструменти управління ризиками. Важливими й актуальними тут будуть гарантії інвестицій і страхування воєнно-політичних ризиків. Вони, зазвичай, пропонуються міжнародними агенціями або провідними гравцями на страховому ринку, зокрема, Lloyds of London, які покривають випадки політичного насильства, експропріації, неконвертованості валюти, порушення умов контрактів із державою.

Для України страхування воєнно-політичних ризиків досі не практикувалось, хоча проблеми, що пов'язані з гарантуванням інвестицій і страхуванням політичних ризиків мали місце в Україні ще задовго до 24 лютого 2022 року.

До початку війни в Україні інвестори більше зосереджувались на вирішенні проблем незахищеності прав власності, відсутності механізмів забезпечення виконання умов договорів, регуляторних процедур, судових переслідувань і корупції. А проблема

страхування інфраструктурних та інвестиційних проєктів від воєнно-політичних ризиків, яке зазвичай пропонують міжнародні агенції та страхові компанії, для інвесторів на той час не була актуальною.

Крім того, через вище згадані причини Україна ніколи не розглядалася на міжнародному рівні як привабливе місце для інвестицій, незважаючи на багаті природні ресурси і кваліфіковану робочу силу.

Такі міжнародні організації, як MIGA, яка входить у групу Світового банку, і Американська корпорація з фінансування розвитку (DFC) все ж таки прийняли рішення допомогти Україні. MIGA оголосила про заснування SURE, власного трастового фонду для України (рис.2), спрямованого на торговельне фінансування, а не на інвестиції в реальний сектор економіки і, здебільшого, після завершення активних бойових дій.

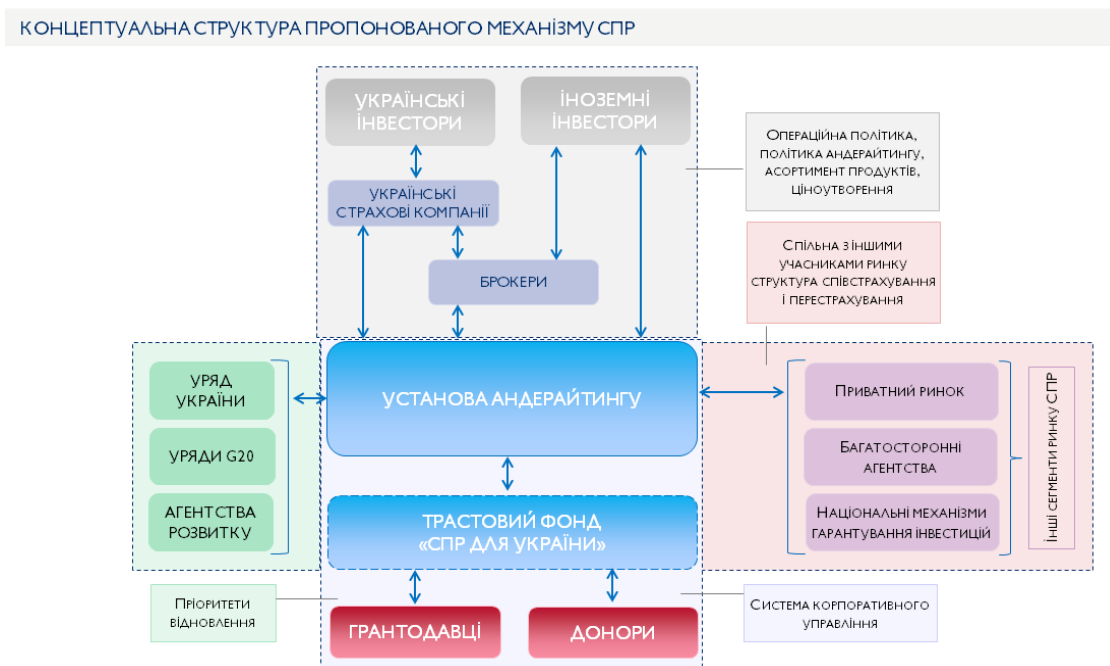

Рис.2. Концептуальна структура пропонованого механізму функціонування трастового фонду «СПР для України» [17]

Fig.2. The conceptual structure of the proposed mechanism of the "SDGs for Ukraine" trust fund [17]

DFC також висловила в січні 2023 року свою готовність мобілізувати \$1 млрд для України. Водночас, навіть позитивні рішення MIGA і DFC на користь України не завжди зможуть спрацювати через внутрішні політики, процедури, що обмежує їх здатність пропонувати страхове покриття для реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів в Україні [17].

У зв'язку з вище зазначеним, допоміжним інструментом управління ризиками мала би стати уніфікована процедура реалізації проєктів. Над її візією працює Державне агентство відновлення. Оскільки Україну очікують значні масштаби необхідних інвестицій, то це можливо реалізувати лише створивши в Україні офіс реалізації проєктів (Project Implementation Unit) з числа сертифікованих міжнародними інституціями фахівців, які зможуть реалізувати процедуру Advance Procurement [19], тобто «попередньої закупівлі». Вона означає виняток із політики повного фінансування, що дозволяє придбання товарів із тривалим терміном виконання (попереднє придбання з тривалим терміном) або економічну кількість замовлень (EOQ)

товарів (попереднє придбання ЕОQ) протягом фінансового року до те, в якому має бути придбаний пов'язаний кінцевий об'єкт. Попередня закупівля списується та кредитується відповідно до строків попередньої закупівлі [20]. Це значно посилить інвестиційні спроможності суб'єктів - учасників реалізації проєктів.

Також, поки триває напрацювання таких уніфікованих процедур, вагомим інструментом управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проєктів є внесення змін та розширення дії до законодавства про інвестиційних нянь та проєктів із значними обсягами інвестицій. Відповідно до законопроекту № 8138 розширено стимули для інвесторів (рис.3), що допоможе потенційним інвесторам активніше приймати рішення щодо інвестування в українську економіку.

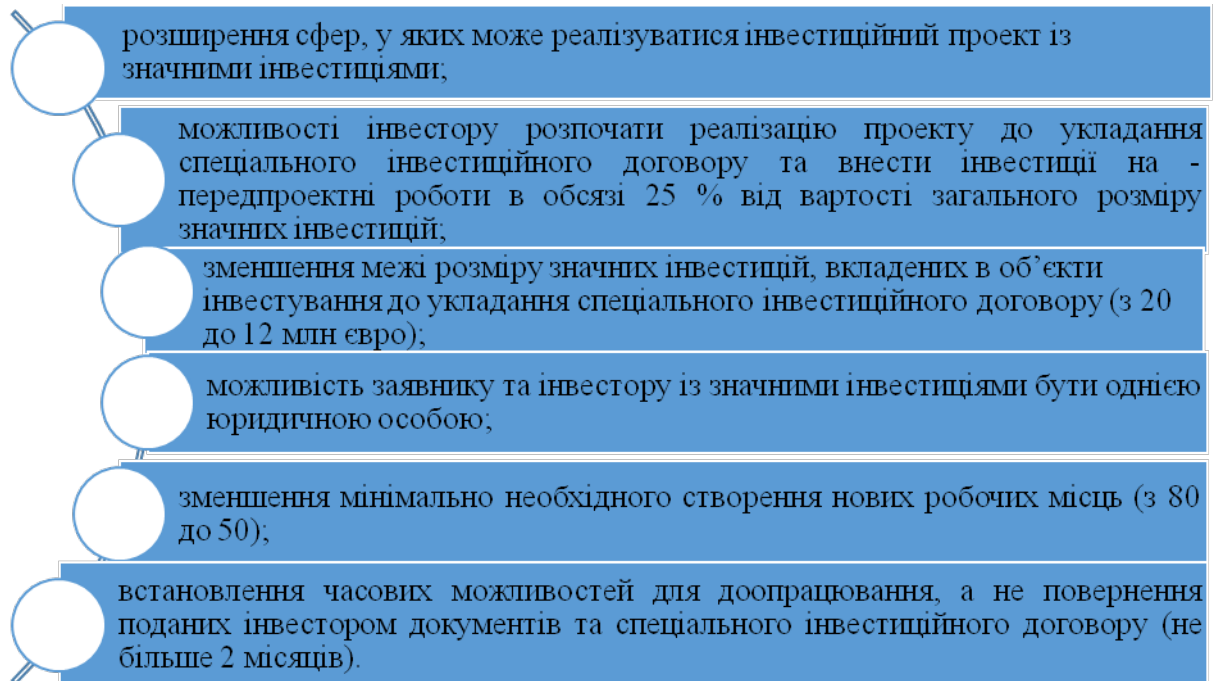

Рис.3. Розширення стимулів для інвесторів відповідно до законодавства про інвестиційних нянь

Fig.3. Expansion of incentives for investors under the legislation on investment nannies

*Систематизовано і створено авторами на базі даних [21]

Окремої уваги на шляху до перерозподілу ризиків інвестиційних проєктів між різними інституціями потребує розширення інструментів державного інвестування, насамперед, розвиток інструментів державно-приватного партнерства (ДПП) для реалізації проєктів підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури, харчової промисловості, продуктового ритейлу та суміжних галузей, спрямованих на продовольче забезпечення населення; інфраструктурних проєктів, направлених на відновлення/розвиток об'єктів соціальної, транспортної та критичної інфраструктури, у тому числі пошкоджених внаслідок проведення бойових дій. Надзвичайно важливим є фінансове покриття втрат релокованих підприємств, що знаходились в тих регіонах України, де були активні бойові дії [22].

Узагальнюючи вище сказане, слід зауважити що проблемних аспектів управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проєктів, пов'язаних з відновленням економіки України, є набагато більше. Водночас, ми акцентували увагу на ключових.

Отже, на даному етапі розвитку нашої держави України, яка продовжує одночасно боротися проти ворога, звільняти і відбудовувати окуповані території,

створювати нові можливості для існуючого і релокованого бізнесу й інших інституцій, які тримають економічний фронт. Первинним є, звичайно, забезпечення реконструкції інфраструктури житлових та комерційних об'єктів, відновлення економіки України. Важливими інструментами тут стають такі міжнародні інструменти управління ризиками реалізації проектів як гарантування та страхування воєнно-політичних ризиків; уніфіковані з міжнародними стандартами процедури реалізації проектів та їх інституційне забезпечення; розширення стимулів та державної підтримки для інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні та розвиток інструментів ДПП.

Вказані інструменти можуть бути поєднані під час реалізації того чи іншого інвестиційного чи інфраструктурного проекту, що уможливить їх реалізацію, якщо один із інструментів не зможе забезпечити досягнення результатів проекту у заплановані терміни та при визначених ресурсних обмеженнях. А, найважливіше, - якщо проект не буде виконано чи взагалі призупинено через воєнно-політичні умови, які, наразі, існують у нашій країні. При цьому важливим є стратегічне планування інвестицій у проекти відновлення та постійний моніторинг ризиків їх реалізації з метою своєчасного коригування етапів впровадження таких проектів, залучення резервних джерел ресурсів для досягнення їх загальних і конкретних цілей.

Вважаємо, що на допомогу вище згаданому процесу може прийти якраз комунікаційна платформа єдиної електронної екосистеми управління відновленням DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management), яку нещодавно представило Міністерство громад, територій та інфраструктури України. Мета створення державної електронної екосистеми DREAM полягає у забезпеченні єдиного цифрового маршруту для всіх проектів відбудови, в т.ч. інвестиційних та інфраструктурних. За задумом розробників вона також збиратиме всі дані по проектах в режимі онлайн, відображатиме ці дані у вигляді зручних таблиць, графіків та діаграм, та забезпечить публікацію відкритих даних відповідно до глобального Open Contracting Data Standard [23].

Фактично формується ціла екосистема, що дозволить оцифрувати плани відновлення і розвитку громад, та перетворити їх на конкретний перелік проектів, відстежувати, моніторити їх від ідеї до успішного впровадження та впродовж реалізації. DREAM виконуватиме роль єдиної «вітрини проектів», при цьому кожна територіальна громада матиме можливість презентувати власні проекти безпосередньо потенційним інвесторам. При цьому не матиме значення спектр джерел фінансування: державний або регіональний бюджет, кошти іноземних урядів й організацій, приватних інвесторів, або комбіновані, в рамках державно-приватного партнерства.

Є переконання, що така діджиталізована екосистема, знижуватиме ризики впровадження та реалізації інвестиційних та інфраструктурних проектів, зокрема дозволить контролювати кожен етап життєвого циклу проекту, наприклад, від реєстрації пошкоджень і руйнувань і до фінансування, проведення закупівель та будівельних робіт і введення об'єктів в експлуатацію.

Висновки. Результати дослідження показали, що інвестиційні та інфраструктурні проекти відновлення України супроводжуються значними ризиками, які пов'язані з невизначеністю економічних та політичних умов під час війни росії проти України, фінансовими та технічними процедурними проблемами, змінами в законодавстві, зокрема щодо інструментів стимулювання інвестицій тощо. Для ефективного управління цими ризиками необхідно використовувати комплексний підхід, що включає в себе розробку стратегії управління ризиками, визначення процедур контролю та моніторингу ризиків, використання фінансових, гарантійних та страхових інструментів тощо.

Дослідження ставить глобальніше питання розробки оптимального поєднання інструментів управління ризиками для інвестиційних та інфраструктурних проектів відновлення України в умовах невизначеності, пов'язаного з воєнним та післявоєнним періодом і його умовами. Результати дослідження можуть стати основою для їх застосування у практиці розробки та реалізації проектів відновлення економіки України як в умовах існуючого військового стану, так і після його завершення.

1. Джонсон, Д., Шнайдер, Л. Управління проектними ризиками в Центральній та Східній Європі. *Журнал бізнес-стратегії*. 2005. №26 (4). С19-28.
2. Басок Н. Політичний ризик та іноземні інвестиції. *Міжнародний журнал соціальної економіки*. 2002. №29 (12). С. 954-965.
3. Олександр К. Управління ризиками в проектному фінансуванні. Книги Euromoney, 2001.
4. Vubaker J.M. Управління ризиками в інфраструктурних проектах. *Журнал будівельної техніки та управління*. 2006. №132 (3). С.279-288.
5. де Кастро М.Ф. Управління ризиками в державно-приватному партнерстві. *Journal of Construction Engineering and Management*. 2004. №130(4). С. 442-451.
6. Данн. J.L. Управління будівельними ризиками. *Journal of Construction Engineering and Management*. 2003. №129(5). С. 485-491.
7. Гіффорд Ф. Інвестиції в інфраструктуру та управління ризиками. *Journal of Infrastructure Systems*, 2008. №14(1). С.19-27.
8. Маршалл К., Дженнінгс, Д. Проектне фінансування: юридичний посібник. Книги Euromoney, 2000.
9. Бройченко О. М. Ризик-менеджмент інвестиційних проектів: проблеми та перспективи. *Вісник НТУ «ХП»*. Серія: *Стратегічне управління, управління портфоліо, програмами та проектами*. 2014. №(3). С.63-68.
10. Гейдер І.Г. Управління ризиками в контексті інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2015. № (2). С.107-111.
11. Іванова Л. О. Управління інвестиційними ризиками в контексті національної економічної безпеки. *Вісник НУ «Львівська політехніка»: Менеджмент і підприємництво в Україні: сутність реформ*, 2015. № 820. С. 133-140.
12. Красниченко М. В. Управління ризиками в інвестиційних проектах: теорія і практика. *Збірник Наукових Праць Національного Гірничого Університету*. 2018. №(63). С.164-173.
13. Григоренко І. Управління ризиками в інфраструктурних проектах в Україні. *Економіка і менеджмент*. 2016. №3(105). С.97-101.
14. Деріга В. Особливості управління ризиками при реалізації інфраструктурних проектів в Україні. *Українське Причорномор'я: економіка, суспільство, право*. 2018. №10(32). С.56-60.
15. Чорна, В. Управління ризиками в інфраструктурних проектах в Україні. *Економічні інновації*. 2015. №17(1). С.94-99.
16. Світовий банк. Швидка оцінка шкоди та потреб в Україні: лютий 2022 – лютий 2023 (англійською). Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку. URL:<http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/P1801740d1177f03c0ab180057556615497> (дата звернення: 20.04.2023).
17. Без страхування воєнних ризиків в Україну не придуть інвестиції. Як має працювати трастовий фонд, який їх покриє? URL: https://forbes.ua/money/bez-strakhuvannya-voennikh-rizikiv-v-ukraini-ne-priyudut-investitsii-yak-mae-pratsyuvati-trastoviy-fond-yakiy-ikh-pokrie-rozpovidae-finansist-robort-bond-14042023-13079?utm_source=eSputnik-trigger&utm_medium=email&utm_campaign=&utm_content=1657001155 (дата звернення: 20.04.2023).
18. Організація Об'єднаних Націй Україна. URL: <https://ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment> (дата звернення: 20.04.2023).
19. Pravda. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/643a9d0abf61b/> (дата звернення: 20.04.2023).
20. URL: <https://www.lawinsider.com/dictionary/advance-procurement> (дата звернення: 07.05.2023).
21. Законопроект № 8138 про розширення стимулів для інвесторів відповідно до закону про “інвестинянь” рекомендовано до розгляду в першому читанні. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/06-04-2023/> (дата звернення: 20.04.2023).
22. Майорова Т. В., Кропельницька С.О. Фінансові детермінанти відновлення економіки України. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 2-3 березня 2023 року: збірник наукових праць*. Вінниця: ВНТУ, 2023. С.61-64.

23. DREAM - екосистема управління відбудовою інфраструктури. URL.: <https://dream.gov.ua/?fbclid=IwAR2Bit0OyT3-jYYMhZutDHBR3IO6tG2450e07LxMIKQd-iPFUJFDlugiJs0> (дата звернення: 08.05.2023).

References

1. Johnson, D., and L. Schneider. "Project Risk Management in Central and Eastern Europe." *Journal of Business Strategy*, 2005, no.26 (4), pp.19-28.
2. Basok, N. "Political risk and foreign investments." *International Journal of Social Economy*, no. 29 (12), 2002, pp. 954-965.
3. Oleksandr, K. *Risk management in project financing*. Euromoney Books, 2001.
4. Bubaker, J.M. "Risk management in infrastructure projects." *Journal of construction technology and management*, no. 132 (3), 2006, pp.279-288.
5. de Castro, M.F. "Risk management in public-private partnership." *Journal of Construction Engineering and Management*, no. 130(4) , 2004, pp. 442-451.
6. Dann, J. L. "Management of construction risks." *Journal of Construction Engineering and Management*, no. 129(5), 2003, pp. 485-491.
7. Gifford, F. "Infrastructure investment and risk management." *Journal of Infrastructure Systems*, no. 14(1), 2008, pp.19-27.
8. Marshall, K., and D.Jennings. *Project Finance: A Legal Guide*. Euromoney Books, 2000.
9. Broichenko, O. M. "Risk management of investment projects: problems and prospects." *Bulletin of NTU "KhPI". Series: Strategic management, portfolio management, programs and projects*, no.3, 2014, pp. 63-68.
10. Heyder, I.H. "Risk management in the context of investment and innovation development of the national economy." *Economic Herald of Donbass*, no.(2), 2015, pp.107-111.
11. Ivanova, L. O. Management of investment risks in the context of national economic security. Bulletin of Lviv Polytechnic University: Management and entrepreneurship in Ukraine: the essence of reforms, 2015. no.820, 133-140.
12. Krasnychenko, M. V. Risk management in investment projects: theory and practice. Collection of Scientific Works of the National Mining University, 2018, no.(63), pp.164-173.
13. Grigorenko, I. "Risk management in infrastructure projects in Ukraine." *Economics and Management*, no.3(105), 2016, pp.97-101.
14. Derega, V. "Peculiarities of risk management in the implementation of infrastructure projects in Ukraine." *Ukrainian Black Sea: economy, society, law*, no.10(32), 2018, pp.56-60.
15. Chorna, V. "Risk management in infrastructure projects in Ukraine." *Economic innovations*, no.17(1), 2015, pp.94-99.
16. *Rapid assessment of damage and needs in Ukraine: February 2022 - February 2023*. Washington, World Bank Group, documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/P1801740d1177f03c0ab180057556615497 Accessed 20 Apr.2023.
17. "Without war risk insurance, investments will not come to Ukraine. How should the trust fund that will cover them work?"Forbes, forbes.ua/money/bez-strakhuvannya-voennikh-rizikiv-v-ukraini-ne-priydot-investitsii-yak-mae-pratsyuvati-trastoviy-fond-yakiy-ikh-pokrie-rozpovidai-financist-robert-bond-14042023-13079?utm_source=eSputnik-trigger&utm_medium=email&utm_campaign=&utm_content=1657001155 Accessed 20 Apr.2023.
18. The United Nations in Ukraine, ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment Accessed 20 Apr.2023.
19. Pravda, blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/643a9d0abf61b/ Accessed 20 Apr.2023.
20. Law insider, www.lawinsider.com/dictionary/advance-procurement. Accessed 7 May 2023.
21. "The Draft law No. 8138 on expansion of incentives for investors according to the law on "investment-nanny" is recommended for consideration in the first reading." [Ukraineinvest, ukraineinvest.gov.ua/uk/news/06-04-2023/](https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/06-04-2023/) Accessed 20 Apr.2023.
22. Mayorova, T.V., and S.O. Kropelnytska. "Financial determinants of recovery of the economy of Ukraine." *Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine. Materials of the VI International Scientific and Practical Conference on March 2-3, 2023: collection of scientific works*. Vinnytsia, VNTU, 2023, pp.61-64.
23. DREAM - infrastructure reconstruction management ecosystem, dream.gov.ua/?fbclid=IwAR2Bit0OyT3-jYYMhZutDHBR3IO6tG2450e07LxMIKQd-iPFUJFDlugiJs0. Accessed 8 May 2023.